

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายเพื่อหาความสัมพันธ์ (descriptive correlational research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคม ความหวัง และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้ารับการรักษาที่ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ติดเชื้อที่มีอาการสัมพันธ์กับเอชไอวี ของโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ และโครงการรักษามนุษย์ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้ารับการรักษาระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2539 จำนวน 70 ราย โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีอาการสัมพันธ์กับเอชไอวี โดยมีอาการต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข, 2536)

- 1.1 มีไข้เรื้อรัง นานกว่า 1 เดือน
- 1.2 ท้องเสียเรื้อรัง นานกว่า 1 เดือน
- 1.3 น้ำหนักตัวลดลง เกินร้อยละ 10 ของน้ำหนักตัวเดิม
- 1.4 ต่อม้ำเหลืองโตทั่วตัว และโตมากกว่า 1 เซนติเมตร อย่างน้อย 2 แห่ง

นานไม่ต่ำกว่า 1 เดือน

- 1.5 อ่อนเพลีย ทมดแรง นานกว่า 1 เดือน

- 1.6 ติดเชื้อราในช่องปาก
- 1.7 เป็นงูสวัด
- 1.8 ผื่นที่ผิวหนัง (ตุ่มหรือสะเก็ด) เป็นเรื้อรังนานกว่า 1 เดือน
- 1.9 ไอเรื้อรัง ติดต่อกันนานกว่า 2 เดือน
2. ทั้งเพศหญิงและเพศชาย อายุ 20-60 ปี
3. ได้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมของ โครงการในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน โดยเข้ารับ การบำบัดในโครงการมาเป็นเวลา 5-6 เดือน มีอัตราการทำกิจกรรมในแต่ละเดือนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70
4. ไม่เป็นผู้ติดเชื้อที่กำลังตั้งครรภ์
5. สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
6. เข้าใจภาษาไทย สามารถสื่อสารกันได้ดี
7. ยินดีให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

เครื่องมือการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ก่อนเข้ารับการบำบัด อาชีพ รายได้ ระยะ เวลาที่ทราบว่าเป็นผู้ติดเชื้อ สถานที่ไปใช้บริการการรักษา การยอมรับของผู้ร่วมงาน ผู้ให้ความ ช่วยเหลือ มีผู้ดูแลช่วยเหลือครอบครัว วิธีการรักษาอื่น
2. แบบสัมภาษณ์แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ติดเชื้อเอชไอวี นำมาจากแบบสัมภาษณ์ แหล่งประโยชน์ส่วนบุคคลส่วนที่ 2 ของแบรนด์และไวเนอร์ท (Brandt & Weinert, 1985) โดย ใช้แนวคิดในเรื่องแรงสนับสนุนทางสังคมของไวส์ เพื่อประเมินการรับรู้ถึงแรงสนับสนุนทางสังคมที่ ได้รับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านความรักใคร่ผูกพัน ข้อ 1-5 ด้านความรู้สึกมีคุณค่าใน ตนเอง ข้อ 6-10 ด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ข้อ 11-15 ด้านการให้ความช่วยเหลือ บุคคลอื่น ข้อ 16-20 และด้านการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ข้อ 21-25 รวมจำนวน

ข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามด้านบวก 20 ข้อ คำถามด้านลบ 5 ข้อ
การให้คะแนนขึ้นอยู่กับลักษณะของคำตอบต่อไปนี้

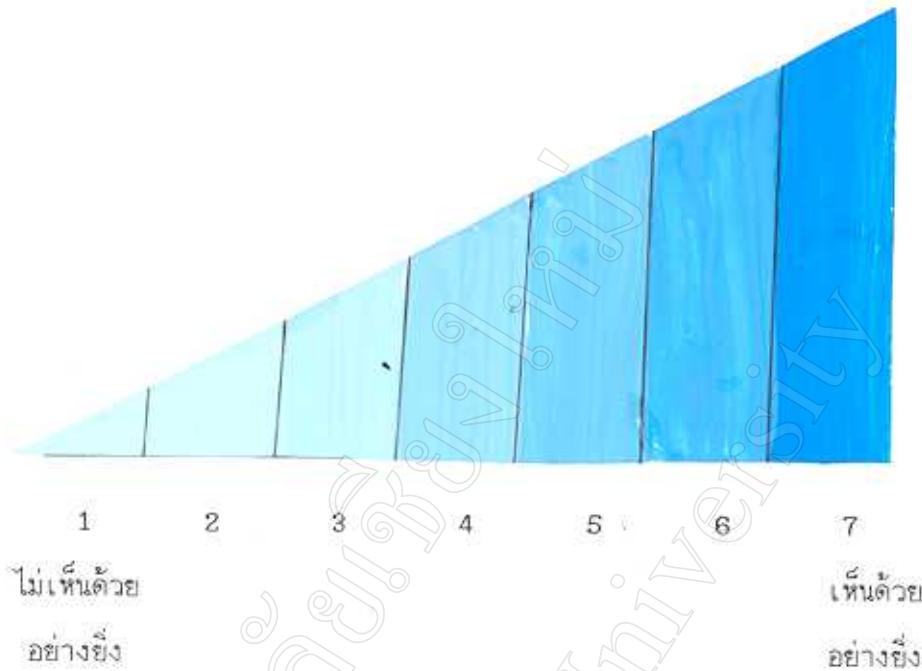
ข้อความที่มีความหมายในทางบวก	ให้คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
ไม่เห็นด้วยปานกลาง	2
ไม่เห็นด้วยน้อย	3
รู้สึกเฉย ๆ หรือไม่แน่ใจ	4
เห็นด้วยน้อย	5
เห็นด้วยปานกลาง	6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	7

สำหรับคำถาม ในด้านลบต้องกลับคะแนนก่อนทำการรวมคะแนน

คะแนนรวม ระหว่าง 25 ถึง 175 คะแนน คะแนนที่สูงแสดงถึงการรับรู้แรง

สนับสนุนทางสังคมที่มากขึ้น

เพื่อให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีความเข้าใจอันดับของแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับมากขึ้น ผู้วิจัยได้นำมาตราส่วนประมาณค่าทั้ง 7 อันดับดังกล่าวมาดัดแปลงเป็นมาตรสีกัด โดยประยุกต์ใช้สีฟ้าแทนแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ พื้นที่สีฟ้าและเข้มขึ้นแทนอันดับแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงมีพื้นที่สีและความเข้มของสี 7 ส่วน ตามอันดับแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ และในแต่ละพื้นที่สีจะมีตัวเลขแสดงอันดับแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ ตั้งแต่ 1-7 กำกับ และในพื้นที่สีที่กำกับด้วยหมายเลข 1 ถึง 7 จะมีวลีกำกับว่า "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" และ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ตามลำดับ ดังที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงมาตรวัดแรงสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีได้รับ

ซึ่งในการประยุกต์ใช้มาตรวัดแสดงการรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีได้รับนี้ ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแนวคิดของเฟื่องลดา เคนไชยวงศ์ (2539)

แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินการรับรู้ถึงแรงสนับสนุนทางสังคมดังกล่าวนี้ จิรภา หงษ์ตระกูล (2532) ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยและปรับนำไปใช้กับผู้ป่วยความดันโลหิตสูง โดยไม่ทราบสาเหตุ 100 ราย ลัดดาวัลย์ สิงห์คำฟู (2532) นำไปใช้กับผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก 100 ราย แพรวระพี เรืองเดช (2534) นำไปใช้กับผู้ป่วยที่ใส่เครื่องกระตุ้นหัวใจถาวร 60 ราย นิรามัย ใช้เทียมวงศ์ (2535) นำไปใช้กับผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง 50 ราย เปรมฤทัย น้อยหมั่นไวย (2536) นำไปใช้กับผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มารับบริการ ณ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลบาราศณราศูร จำนวน 120 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยปรับข้อความให้เหมาะสมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้ารับการบำบัดในวัด และนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

อาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญเรื่องความหวังและแรงสนับสนุนทางสังคม 4 ท่าน
 อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญเรื่องโรคเอดส์ 1 ท่าน

หลังจากนั้นนำมาตรวจสอบความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ (interrater agreement) และดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) ได้ค่าเท่ากันคือ 0.94 และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมทั้งด้านภาษาและความถูกต้องในเนื้อหาตามคำแนะนำ และนำไปหาความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้กับผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

3. แบบสัมภาษณ์ความหวังของผู้ติดเชื้อเอดส์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยแปลและดัดแปลงข้อความจากดัชนีบ่งชี้ความหวังของเฮิร์ท (Herth, 1992) ซึ่งวัดความหวังใน 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้สึภายในที่เกิดขึ้นชั่วคราวและในอนาคต ข้อ 1-4 ด้านความรู้สึภายในที่พร้อมและคาดหวังในทางบวก ข้อ 5-8 และด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนและบุคคลอื่น ข้อ 9-12 รวมจำนวนข้อความทั้งหมด 12 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยข้อความด้านบวก 10 ข้อ ข้อความด้านลบ 2 ข้อ

การให้คะแนนขึ้นอยู่กับลักษณะของคำตอบดังต่อไปนี้

ข้อความที่มีความหมายในทางบวก	ให้คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 4 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายในทางลบต้องกลับคะแนนก่อนทำการรวมคะแนน

คะแนนรวมอยู่ในช่วง 12-48 คะแนน คะแนนที่สูงแสดงถึงความหวังที่มากขึ้น

ผู้วิจัยแปลแบบสัมภาษณ์ความหวังและดัดแปลงข้อความให้เหมาะสมกับผู้ติดเชื้อเอดส์แล้ว จึงนำแบบสัมภาษณ์ไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิคนเดียวร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงข้อความที่อาจมีความหมายซ้ำซ้อนกัน หลังจากนั้นนำมาตรวจสอบความตรงกันของ

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่าเท่ากับ 0.79 และดัชนีความตรงตามเนื้อหาได้ค่าเท่ากับ 0.75 และนำแบบ สัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมทั้งด้านภาษาและความถูกต้องในเนื้อหาตามคำแนะนำ และ นำไปหาความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้กับผู้ติด ชื่อ เอดส์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

4. แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น โดยยึดแนวคิดทฤษฎีการดูแลตนเองของ โอ เร็ม ประกอบด้วยเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป ได้แก่ อากาศ การรับประทาน อาหารและดื่มน้ำ การขับถ่าย การมีกิจกรรมและการพักผ่อน การใช้เวลาเป็นส่วนตัวและการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การป้องกันเหตุการณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ข้อ 1-16
2. พฤติกรรมการดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ ได้แก่ การผ่อนคลาย ความเครียด ข้อ 17-18
3. พฤติกรรมการดูแลตนเองที่จำเป็นเมื่อมีปัญหาทางด้านสุขภาพ ได้แก่ การแสวงหา และคงไว้ซึ่งความช่วยเหลือจากบุคลากรทางการแพทย์ การป้องกันโรคติดเชื้อฉวยโอกาส การ ปรับบทบาทของตนเองให้เหมาะสมในการพึ่งพาตนเอง และการรักษาไว้ซึ่งอัตมโนทัศน์ของตน ข้อ 19-27

ในแต่ละข้อคำถามผู้ตอบต้องเลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความจริงที่ตนปฏิบัติอยู่ การให้คะแนนขึ้นอยู่กับลักษณะของคำตอบต่อไปนี้

คำตอบข้อ ก	หมายถึง	การปฏิบัติเป็นประจำทุกครั้งที่มีความเสี่ยงตามข้อความนั้น ๆ
		มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
คำตอบข้อ ข	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นบางครั้งเมื่อมีความเสี่ยงตามข้อความนั้น ๆ
		มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
คำตอบข้อ ค	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติเมื่อมีความเสี่ยงตามข้อความนั้น ๆ
		มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เหตุการณ์การดูแลตนเองที่สร้างแล้วไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ทำการตรวจสอบ ผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่

อาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญเรื่องโรคเอดส์ 2 ท่าน

อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับทฤษฎีการพยาบาล 3 ท่าน

หลังจากนั้นนำมาตรวจสอบความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าเท่ากับ 0.78 และดัชนีความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าเท่ากับ 0.73 หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปหาความเชื่อมั่น โดยทดลองใช้กับผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ถึงพระอลงกต ดิกขปัญโญ เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูลที่วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ภายหลังจากที่ผู้วิจัยขออนุญาตอย่างไม่เป็นทางการแล้ว
2. ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อผู้เข้ารับการบำบัดและเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงเรื่องการปกปิดข้อมูลให้เป็นความลับ และขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย
4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลตามแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ความหวังของผู้ติดเชื้อเอดส์ แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ติดเชื้อเอดส์ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถามและทำเครื่องหมายบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ตามคำตอบที่กลุ่มตัวอย่างเลือก โดยใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที
5. ผู้วิจัยดำเนินการตามข้อ 4 จนครบจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 70 ราย
6. นำข้อมูลที่ได้มาให้คะแนนแบบสัมภาษณ์ ก่อนนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (statistical package for the social science/personal computer) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปนำมาแจกแจงความถี่ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางแสดงจำนวนร้อยละ
2. แจกแจงความถี่ แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคม ความหวัง และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมและความหวังของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)
5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้จากข้อ 3 ถึง 5 นำมากำหนดระดับของความสัมพัทธ์ ดังนี้ (ธวัชชัย งามสันติวงศ์, 2538)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตั้งแต่ 0.00 ถึง 0.20	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	มากกว่า 0.20 ถึง 0.40	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	มากกว่า 0.40 ถึง 0.60	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	มากกว่า 0.60 ถึง 0.80	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	มากกว่า 0.80 ถึง 1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ระดับสูง